

NTIMA WA MUNU

COPYRIGHT

ISBN 1 - 874984 - 59 - 2

E-MAIL: info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(A Gospel Literature Mission financed by donations)

(Reg. No. 1961/001798/08)

NTIMA WA MUNU

**ING'ANDE YAKE NNUNGU KWALI SHIVAVA SHIMWE
NDAMONI?**

1 Nshuwau. 3:4-10

Libuku ali halinava shinu lyaambi, kunantandi vaandike mushilambo sha ku palanja, vindipita vyaka dimiya mbili tangu vaandike. Libuku ali lindivaing'a vanu voe lilangadyo, na dinema ding'umene. Vanditumila kenga shilolo shakulilola nkati mu Imumu, vakongwe na valume kulilola shintimatima kenga mwalalela Nnungu. Voe vandyona mitima vyave vya madambi na vandilyanalela kwa kulyambila na kupwashalela mitima vyaambi.

Paushomya libuku ali kumbukila kenga ni shilolo shantima wako. Ikava kenga haunava kuliposha kwali wako ni unklistu lina, unklistu waashalenge, undalyona mwauvalalele kenga mwakwanela Nnungu. Umanyen doni Nnungu have ing'ou, kulamana na lung'unuku, ankulola ntima wamunu bila kutataliya utajili, ing'ope, ilangi ya likalogwe Iyamunu, kwali úngave pashinu kwali kushomya kwanamene.

Ndamoni ni tatagwave vashwang'a uti, nae ni nkulungwa wa pashii nnungu washilambo shamadambi. Analipindikulanga kulitenda njelo wakushenga, kanji nae hanavashinu njelo kenga mwavankumbukilila vanavo. Vanu kenga ava ínavanyatila ukaumya lipundisho limmalanga ndamoni mwavalalele. Kenga mwaivalaléle kala, na nelo yadavo vapali vamyombe vatangola ushwang'a, vakola madengo kwa dimbenje valipindikulanga kulitenda vamyombe vamwe Klistu. Hatunatikinanga shinu kamana ndamoni mwene andalipindikulanga kulitenda njelo wakushenga. Mwaa vanu ava ni vamyombe vakushag'apa, vamadengo vakuduwanga, valijaluwángá kulitenda vamyombe vamwe Klistu, kwenu mwenu hashinave shinu shakutikinika, mwaa jo mwene Shatwani, nae andalijaluwanga kulitenda njelo walilangadyo, (2 Vakolintu. 11:13-14). Ndamoni ankuvaputadya vanu mevo na ding'ano dyave, kwambangidya havanone lilatelo limwe Nnungu, wambone wake, yadavo havanamwone

mwamboli wave àvele Yesu Klistu. Kwavanavo nnungu wawakati au andivaputadya ding'anong'ano dyavakákulupila kwambangidya havanone lilangadyo lyantenga wambone walishangelo lyake Klistu àvele ing'ope yake Nnungu. (2 Vakolintu. 4:4). Vaputele nding'ano havanamanya shinu kenga vankumwoda ndamoni kushena kumoto úkadimika. Pakati pamwe Nnungu vankwaneka vakupela vatawaligwa namu ndamoni washilambo ashi. Muvinu avyo, mwenu mushindanama kwodana na inamuna yashilambo ashi na kwodana na nkútawala wamadalka akuniania, imumu ikola ambi apa madengo muvakáigwilila. (Vaepeshu. 2:2). Ni shitadídye mwanagwe Nnungu aide mushilambo amu na atimbange madengo amwe ndamoni wamalambi. Aijá anátenda shimadambi, umwe Ndamoni, mwaa nae ni wakutega ngwengwe tangu kunantandi. Mwanagwe Nnungu andida pakulota abamalangile-uti vitendo vimwe Ndamoni. (1 Nshuwau. 3:8). Napavedoni mwishimu Nnungu. Mwrite Ndamoni nae po, anantukuta: Mmandike Nnungu nanae momo anammandika. Tadya makono enu atakate mwenu mmakutega, mwemwe múvenavo makumbukililo auju kuvili ushanianga ushapu mmitima vyenu. (Tiyagu 4:7-8).

Paushomya libuku ali na ulalyanga dipisha dipagwíte, unkulula kwona ntima wako na ukona mwauvalalele ukaanalela kenga ntima wako undinyata na unkuva na madambi, haunalipiyange na haunalitaukange, shikuvaikidíle ni kukubali kuungama madambi ako na kuleka. Ikava kenga tunkushidoni hatuve lidambi, tunkuliduwanga wewe tuvene na nkati mwetu haupali umwiu. Kanji tukalyaula madambi etu, nae ni wakukulupilika na waishaliya pakulota kutulivaliva madambi etu, na kuushanianga ushapu waungavé-shaliya uti. Ikava kenga tunkushidoni, hatutagile tunkummika Nnungu kuva nshwang'a na lilove lyake nkati mwetu, halipali. (1 Nshuwau. 1:8-10). Bai mulipambedyé mwina mwake Nnungu, kwambangidya anivalive madambi enu na kumwalaliya kwa myadi vimwe Yesu Klistu.

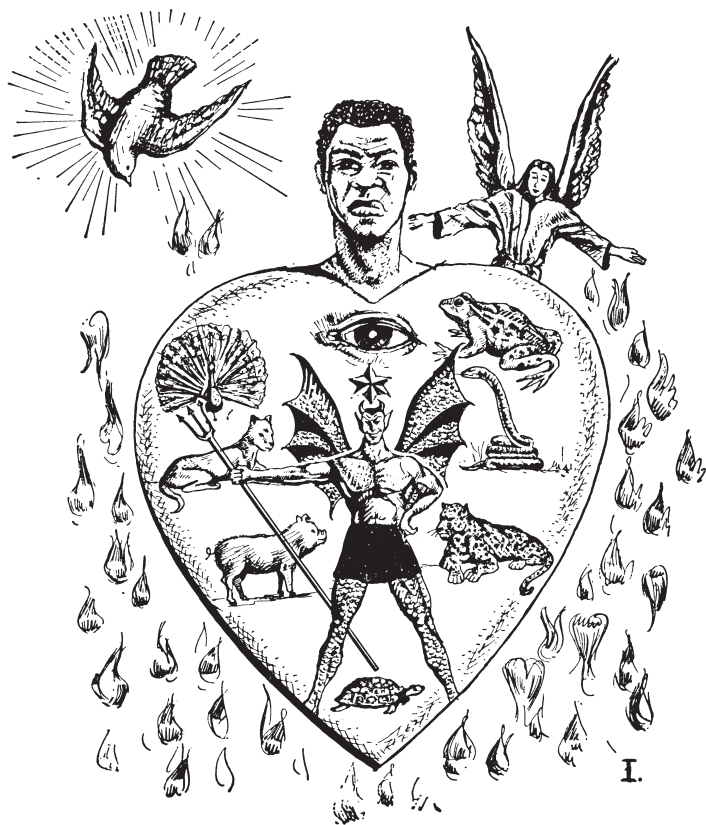
Dashi wako unkutawaligwa na Nnungu kwali namu ndamoni? Wako ni untumwa wa madambi kwali ummadengo wake Nnungu?

Ikava kenga unkutawaligwa na madambi mushingumi shako, haunalitaukange shikuvaikidile unilile Nnungu kwambangidya akwambole palina limwe Yesu Klistu áidile mushilambo shapai navaposha vanu vamadambi avaunukule mevo vakalola, valyumadyange pashii. Andida atuvike palilangadyo lyake lyamakango. Yesu andida mushilambo amu kwambangidya atwing'e unaiti, tulumadyange mudimongo dya madambi na dimwe ndmoni. Pakati pamwe Yesu Klistu tundyambolegwa mumadambi! Unkwimila mushu mwake Nnungu walishangelo amanya na kwona vipii uti? Vitendo vyako na kukumbukila kwako? Haulula kulipiya ata kupiya vitendo vyako pamevo pake Nnungu. Akuvikile lyatu hanaigwe, akuvikile liu anone? (Dimu. 94:9).

Mwaa mevo ake ankupagwa dindila dya munu, nae ankulandodya shiwanelo shako uti. Hapapali pakulipiya padimbe, hapanadimbe. (Jobi 34:21-22). Mwa mevo ake Umu ankuwena mushilambo uti, kwambangidya alilodye wadimongo kwa avalá vankulupila nae. (2 Vitendo vyawakati 16:9; Nshuwau. 2:24). Kudyanga aijá wavanivalidile madambi ake na kumushidya vyakunyata uti. Kudyanga Umu hakanamalangila makosha mwaa have ing'ou muntima mwake ata lwanongo. (Dimu. 32:1-5; 51). Mpaka ambi Yesu ankushema, "Idananga kwangu mwenu uti múdabadabenge na dibasha dya madambi nangu nampumudya." (Mateu. 2:28-30).

IPISHA ITANDI

Ipisha ai inkulodya ntima wamunu hakakulupila na wamadambi. Munu aju ni nume kwali nkongwe ápagwa mushilambo shapai ashi átawaligwa na vitendo vyashilambo na kunnagwela namene vitendo vyashilambo. Ipisha ai ni shilolo shantima wake kenga Nnungu mwamwanela. Mevo ake andikunduvala, mwa wa kwambalwa, kula mwaushwela kenga mo mwaumwanela mo. (Mikong'o 23:29-33). Ni nyanyi akugwa? Ni nyanyi ávenavo mevo akukunduvala? Ni avalá vaambálwa kula mwaushwela vátatumuka pavakumbila, vadingukanga valambela kwashi kwaukalala nelo. Lola ugwalwa wanauvi, pautaja mwishupa, ishupa yo indabadilika

1. IPISHA ITANDI

paujang'ania indatwala ilangi yake. Mwisho wake undaluma kenga inyoka, undatalola kenga luvola. Mevo ako andona vinu vya kutikinikanga na vyamadambi na ntima wako undaumya matushi na ushaka.

Mwina mwake muti, undona ntima wamunu. Ntima au ni likaja lya vanyama vakuvilingananga vantubidya atende vyamadambi vyakuvilingananga vipagwite muntima wamunu. Ntima ni likaja lyamadambi etu, kanji Nnungu atedoni, "Ntima ni uvénavo ntaango kupunda vinu uti" uve na makumbukililo a kubyaa. Da nyanyi álota kumanya avi?" (Yelemiya 17:9).

Yesu mwene anditangola kushidoni; "Ni muntima wamunu múma makumbukililo akunyata, kulavalava, kwiva, kubyaa, kulanavo nkongwe hakavé wako, liu, ukalau, ushwang'a, kutaduka ing'ou, kwabola, kulyona na imbeve. Vyaukalau avi uti vyúma muntima mwamunu; ni vyovy vintaa ushapu." (Malukushi 7:21-23).

1. NKOKO – Nkoko ntandi ni mbuni, mbuni ni shuni wambone namene ávenavo ndimapa mwake dilangi dyakuvilingananga. Apa tunkulinganianga na madambi a imbeve. Inondo ya lyamba, kelubi njelo wavampakile mauta, áshinyukata lilangadyo kumwe Nnungu na kavili njelo wa Nnungu, jojo jo andidyuka kuva ndamoni wamalambi (Ishaiya 14:9-17; Eshakiyeli. 28:12-17) kunantandi ndamoni wa malambi avéle njelo wa Nnungu.

Imbeve inkulilodya mudindila dyoe namene. Vanji vandalitumbyanga mwaa wa utajiri wave, akalanga nding'ombe, dingandolo, akadenga ing'ande yambone, akava nnanda, akalagwedya, akavanavo dinguvo dyambone, ing'ope yambone, na kugwala ndinguvo dingwipi bila dyoni kuwena matakudavo alodya vija, vanu vanji vankuva na imbeve valitamangila likola, sheu shikumene, kulyona kuvanavo ding'ano namene, dimongo, kupunda namene wavi ni wavalitamangila. Vanji vandalyona mpaka kuvailudyanga vanu mwagwe, kulipashola mili, kulipaka wanja, kulipanga kwa kugwala dinguvo bila ishima, valambela vaaneke kuva vanu shii, akuno vamwakanga

Nnungu ávapele mili wambone. Nnungu hanavalota shinu vanu vaimbeve, ila andavapa dinema avalá valipambedyá. Nimumu momo mwenu mmanemba livike mwina mwavanang'olo. Mwenu uti gwala kulishapeya pakulota muulule kutumikana mwaa Nnungu ankuvaita vakulyona ila ankuvapa umonyo vakulishapeya. (1 Patulu 5:5). Nnungu ankunyatila imbeve na kulitumbyanga. (Mikong'o. 8:13). Imbeve inkulangelalela kubamalegwa, na imumu ya kulyona inkutadya kugwanga shipajelo. (Mikong'o. 16:18).

2. NG'AVANGA – Ng'avanga ankulodya madambi aditamaa dyamili, vitendo vyaukalau, kulavalava na wendi. Kula kwauka ng'avanga ankulitaa dilana na ding'osha. Vanu voe vankuva kenga vang'avanga vankumalila vituta, vashumbanga dibalabala vashidoni valya ntete, uti alo ni malotelo amadambi, kumamodya namene maduvala amwisho ala. Shipinga shavanemba avanaulula shinu kulyangalela valume na vakongwe valambile na valambwídye. Yadavo vanamwili voe vatékupagwa vankulishimbuwa mmagwalwa na mukulavalava. Madambi a ku Shodoma anditawala shingumi shavanu voe namene vanama muwendi, Yesu anditangola aashidoni. "Maduva a mwisho andava kenga maduva a ku Shodoma na ku Gomola." Vamalagoli na vajaluwa na makola anji munu akalavalava namene vanshema "Ng'avanga" vanu kenga avo havaulula kupata utawala wake Nnungu mwaa Yesu atedoni, "Vandaikala panda vang'avanga, vavi, vakulavalava, vakubyaa, valipudya kwavanungu pamo namu avalá vanagwalédya na vatandédya vyakushang'apa." (Maono 22:15). Nadoni indivaikila mutukute wendi kamana madambi anji átenda munu ankuva panda na mili wake, kanji aijá álavala akutenda madambi muntima mwake jo mwene. Da hamunamanya shinu kenga mwenu ni ing'ande yake Nnungu; na Imumu wake Nnungu ankunama nkati mwenu? Ikava kenga munu andabamola ing'ande yake Nnungu, Nnungu munu ajo, anambamola mwaa ing'ande yake ni yakwilimyanga na ing'ande yene yo, ni mwenu. Hamunaliduwange, munu woewoe pakati penu akalyóna kuva walimanyilo, lyawakati au, inimmaikila alitende kuva njinga pakulota ave walimanyilo. (1 Vakolintu. 3:16-18; 6:15-20).

3. NGULUVE – Nguluve ankulodya madambi a kwambalwa na ungaikuta. Nguluve nae andalya shoeshoe shaaneka mushu mwake, nae hanapambula shambone kwali shindinyata. Yadavo vanu voe vankuva kenga nguluve vankulya kula shinu, bila kupambula shindinyata kwali mene, vankumuta olya banji, kulya vyakulya vyavavaumididye vannungu vakushang’apa, vandakumbila myadi na kumamena dinyama dya vanu, vinu vyatulaidye Nnungu ashidoni, “Kanji tuvaandikile vila havanalitae ushapu kwavannuangu vakushang’apa, havanalavalave, havanamanene dinyama dyavanyama vakuvapambilila na havanalaye myadi.” (Vitendo vyvamyombe 15:20; Ishaiya 66:17). Pakati pavinu avi vankulitaa ing’osa yoe namene pammili yaani ing’ande yake Nnungu, kwa kumuta olya, kunnusha olya, na kumuta bangi, vinu kenga avi, vinkutaa ishumu myadi vyave, valangalalegwa na madyavalelo a madambi. Ndamoni ni ápundishanga vitendo vyakumuta olya na vinji vyakunyata kenga avi. Ni kwadimongo dimwe Nnungu tu bai valume na vakongwe vankuulula kulumadyanga mushipinga shamadyavalelo akunyata kenga ala. Vanu voe, vanemba ata vanang’olo vankukumbukila kenga kwambalwa ugwalwa woewoe akunava shinu madambi.

Napavedoni nkwámbalwa woewoe haulula kwinjila na kupata utawala wake Nnungu. Ugwalwa haunava shinu shakulya ni mmongo ananganga shingumi shamunu na kwidanavo kupela kwashipajelo. Valole namene vakwambalwa uti, vankutimbikanga na kuvagwalagwala ding’ano, kubanganga na wendi, kubyaananga ni madengo ave kula mwaushwela. Havepashinu, palala hapanamanyika shinu palinshwela ni popo. Vakanakumbila hauvona vatenda davo magwalwa ankwidanavo dyeluelu, kwambalwa kunkwidanavo ushaka, aashalanga mu vinu kenga avi, ave ding’ano. (Mikong’o. 20:1). Pakati pa malamulo amwe Musha aashidoni, woewoe wakubanga nkwambalwa indimaikila kumwamanga majanga mpaka apele. (Kumb. ya malamulo 21:19,21). Avalá vataleka magwalwa oe oe kenga, lipa, imela, ukangala, magwalwa atekwinjipa vankutenda madambi. Vankwanedya shinang’umbila mmakaja.

Lilove lyake Nnungu – Linkushidoni “Vadona shinu vatumbyanga kwambalwa kwadimongo lipa, na vyakwanganianga, valume na ding’ano dyave.” (Ishaiya 5:22). Shauliyake andona shinu kushena munu amwing’a nshitanono mwagwe ugwalwa, wako unkuvika shonga na kuntadya munu kwambalwa. (Habakuki 2:15). Anakuduwange munu utende wendi, ulavalave, waang’ule mashinamu, ukaladye yangele, kwali kulambana shilumelume, na ata kumilangila mata wendi, mwaa vakwiva vakwambalwa, vaumya mapundisho ashinalombwa, vavi, vakutukana, vodedya mapundisho akunkamango na makumbi pamo na majambashi avaulula kwinjila mutawala wanashwe wake Nnungu. (1 Vakolintu. 6:9-10).

Bai vitendo vyamili ni avi; wendi, umongo, kulipudya mashinamu na vyoonga, kulauka, kulambana shilumelume, wavi, ushaka, ing’ou, imbeve, ushapu kushimwanga, dipitina, kwapukananga, ushwang’a, kwambalwa, ungaikuta na vinu vyoe vilandana na avi. Tunkumwaulila kaladavo vatenda vinu avi uti havawika kwa Nnungu pavamalidya mwanda mushilambo shapai. (Vagalata. 5:19-21). Nakavili hamunaambalwe ugwalwa lipa, mwaa nkati mwake munkuvanavo lwanongo shivaikidile imumbale Imumu Yanashwe. (Vaepeshu. 5:18). Napanelo muliduva lyashidududu, liduva likumene lyakumalilanga shikukulu, Yesu anditakatuka, kwimila kutwala kutangola pashanya po aashidoni, “Akapagwa inkadile inyota, aide kwangu akumbile. Aijá ángukulupila nangu, munu ajo Maandiko ankummalanganga doni, “Muntima mwake mundapandukanga dyundi dyamedi ashingumi.” (Nshuwau. 7:37-38). “Aya, kula inkola inyota aide kumuto na aijá hakave njuluku: aide ashume alye bila ibei. Elo mwide mushume divai na mashiwa bila njuluju na bila mali. Mwashani kumadyaanga njuluku kushuma shinu shíkavele shakulya? Na kujaanga mali ako kwamwa wa vinu víkaikutiya?” (Ishaiya 55:1-2).

4. NG’AMBE – Nkoko aju madyavalelo ake kuwena padiki-padiki, tunkuninganianga na lidambi lya wondo, kukakova na wavi. Aijá mwondo andalikuvala na kudoba kwoe kunankodya, kunanagwela kwiva, hatamwa kukola madengo. Muwakati unji shitendo shakwiva shinantadya munu abyae kwambangidya

aive shana. Wondo unkututadya tutatakele kunjugwa Nnungu, hatunashomye ibíbiliya na hatunauke kuliganisha. Wondo unkututadya hatunamanye lilove lya Nnungu livénavo shingumi shíkamalilika. Kukakavanga na kushalegwa ni kwiva kwa wakati, mwisho wake kundatupalakedya mudindila dyakunyata.

Patangola Nnungu kushidoni, ngupa ntima wako jo nelu aju, undamwona ndamoni aida na akutaanga utimange kwambangidya haunaliposhe nelu, linda padyoko, akuno akutinikanga maduva ankupita, kanji manya kenga liduva lya kupela lindawika undalyambila, haunapele vila kaka, mwanetu bila kumanya Yesu indila yako yenda kuwa. Doni kenga mwatangaladile Imumu Wanashwe, muliduva lyanelo ikava kenga munkwigwa lidi lyake hamunananope mitima vyenu kenga mukupinga, kenga muliduva alilá lyakulinga kushimbweshe. (Vabalaniya. 3:7-8).

Likai lyake ng'ambe vamitela vandatumila kulaulila, vavi vashidoni undashungigwa uti dishemu nsheshe dyaing'ande yako ayo ni ikinga ing'umene namomo ninkukupa ibati ya nshulushu wako kuleka kunkulupila Nnungu mwene ávenavo shingumi shíkamalilika. Vanu voe vankudumbadumba muwakati wamatatisho, na malwele, vándavakulupila namene vavi, vamitela, vadyangele, kutenda vyadaka, kulipudya kuvyonga, mmilonje na kulipudya kwa vanu vapidile, kububula ugwimbu, ako uti ni kwang'ula kwakunyata, kwakalota Umu Nnungu mwene washingumi.

Ivaikidile munkulupile Nnungu na mwamboli wenu Yesu Klistu. Nnungu andivalamulila vana Ishilaeli kushidoni "Hamunanneke mwavi anama pakati penu." (Kuma 22:18). Anaaneki kwenu mwenu munu wakuka ndalaudya yangele, ndalyundya kwavamitela, kugwala milapu, kamana Umu ankunnyatila munu átenda vinu kenga avi. (Kumb. ya malamulo. 18:10-12). "Hamunavode vapunga imepo, vamitela na vavi hamunavalambele vakushang'apa kenga avo; nangu ni Umu Nnungu wenu." (Valawi. 19:31). Na munu álotá kuvoda vapunga imepo na vavi ndalipudya kwavanavo, ndanodya

inyuma na andapata dilana. Bai lyalaliye mupate ushwalela kamana nangu ni Umu Nnungu wenu. (Valawi. 20:6-7). Yesu Klistu mwamboli wa imumu, umunu na mili, nae ni washididi na ankulivaliva madambi na kutuponia malwele uti. (Dimu. 103:1-3). Pakati penu apali nwele? Avasheme vanang'olo valiganisha pakulota vashwalye kwamwaa wake nae, vampake mauta palina limwe Umu nadoni kushwali kwalikulupililo kunkuntadya nwele kupona na Umu anantakatuwa. Namomo ikava kenga anditega, andalivalivigwa shimadambi shake. Napavedoni valanganila madambi enu na shwalyanidya pakulota mupone. Kushwali kwamunu waishaliya kunkuvanavo dimongo dyakutandeka vinu vyoe. (Tiyagu 5:14-16).

Paushomya Ilibuku ali manya kenga Nnungu ankutangola namu wako akwaulila ulijugulange na umwing'e shingumi shako. Kanji ntima wako wang'ambe, unkukutaanga wite kuliposha. Kumwe ndamoni nae ashidoni, shitandi wena ukamudye ntwaio, na nangu anguulula kuliposha, nguleke kuminya diya, ngulota kulya nyamani, nguleke kuvina nkamango, likumbi kumwitikila nambango kwamwaa waliganisha tu bai? Wako pe pavaikidile witikile lidi limwe Umu Nnungu wako, unkwilikila lidi limwe ndamoni ntubya, wamalambi, nkúshang'apa washivalakwelo ajo andidyavalela, haunamwigwilile, ajo lina lyake ndamoni !

5. SHUVI – Shuvi ni nkoko wakushimwanga gwamba namene na wakushulula, mata ánamumanangila, alota akumbile myadi. Tunkunninganianga na shitundi sha kushimwa kwamunu, munu washitundi akulangelalegwa na ndamoni ngwengwe muvitendo vyakunyata vyashikalau na kubyaa. Voe pavakumbila ugwalwa vankunkumbilila munu, pavakadyana atunduvange ushaka vabyaane alipilile vyakala vyamuntima “Ugwalwa ni ishumu ya nyoka, inyongo yakukalala.” (Kumbu. ya malamulo 32:33). Kulipilila kwambone kumwe munu wamadambi. Kanji Nnungu ni ávaikidile alipilile. “Vanagwaledye vammongo venu, Nnungu andilivikila kutulivaliva madambi etu ikava kenga nawetu tundavalivaliva vatukoshadídye.

6. NYOKA – Aju ni nkoko áwena na shuva mana ake ankulyuta pai, madodo ake ávelé munda, da undimanya

mwaa wanyamani? Nyoka kala avele nkoko wambone namene andivanavo madodo, ashindang'ala – kenga inondo ya lyamba. Muliduva limo ing'ou indiinjila muntima mwake pakulota avataange, Adamu namu Eva kwa ushwang'a amulá mwindima ya Edeni alóta atimbange imbodi ye ipagwite munu namu Nnungu. Ndamoni andivavikila ing'ou mwaa Nnungu ashindavanagwaledya namene nume na nkongwe vanu vatandi yani Adamu namu Eva. Kavili andivavikila ing'ou mwaa Nnungu andivaing'a madalaka akutawala shilambo shapai uti na vinu vyakandyenge Nnungu, ling'oto lyakuvigingwa aijá inondo ya linyaiku yaani ndamoni. Kwamwaa waing'ou ndamoni andyulula kutimbanga imbodi ayo, yani Nnungu namu munu. Lola, ndamoni andyulula kwinjila mmitima vyavanu na kuvaashadyanga, unankodya munu ankupata shimbili kwamwaa wakunkalela ndamoni madengo shilo na mui, mwaa waing'ou kunkamanga ndyagwe na kubamola shitamu shake, ni ashi shitadya vanu voe havanaangalale shana, mwaa wakuvikanila ing'ou. Ata avalá vamadengo vake Nnungu indivavaikila valishunge namene na imumu ya ing'ou muwakati Nnungu pamwalaliya muje, kumpunda nae, wako lishunge kwambangidya haunamwanangile mujo ing'ou kwali nung'umumunu. Ing'ou ni ntima wakunyata uvatadya vanu valagwane, vauvyane shiwavi-wavi; ing'ou inkushimwanga namene. (Lwimu lwambone 8:6).

7. SHITOGWA – Shitogwa aikala mulitanda lyamedi. Tunkuninganianga na lidambi lya shojo na madambi a kunagwaledya njuluku na mali. Mwaa kunagwaledya njuluku ni lushija lwa kwavyakunyata uti. Kwakuvikila liu njuluku, vanji vandyashalanga mulikulupililo na kulitalalanga kwavipalodi vyoe. (1 Timoti 6:10). Mushilambo shaku Kongo vipali vitogwa valya ushwa vavikila shojo mpaka kuvakamila vitumbo na kutumbuka kutwala kupela. Munu washojo hanalóta kuvamajela vanu vanji vinu vyavenavo akavona vákavepashinu hatamwa kuvapwashela. Vanji vankulanga mandandosha, majini muding'ande dyave, mwaa wa mali, vanu vankutenda vyakunyata muding'ande mwave, uti mwa shojo shamali, ave nae, bila kumanya kenga ankulipanganingidya shaushanga.

Yesu ankutwaulila doni, “Napanelo hamunalikandyedye mali mushilambo shapai mwavaananganga vinu ushwa na umandi, mwavatutumula vakwiva kutwala kwiva. Kondya mali enu kuwa kwanavo ushwa, na umandi havanaulula shinu kwanonga na kwavakatutumula vakwiva.” (Mateu. 6:19-21).

Munu wakunagwaledya namene njuluku ankukubali akane likola lyake, avabyaange vana vake kwamwaa apate njuluku, shaabu, na agwale dinguvo dyaibei pakulota aaneke namene kwavanumwagwe; bai ilaana inkuvaidila. Yudashi Shikaliyote nkwoda umwe Yesu, andipela kwamwaa wakunagwaledya namene njuluku, kuleka kunnagwaledya Yesu Umu wake. Napanelo Yudashi aijá ánnimidyé Yesu pamanyite doni Yesu andyukumigwa andilililingulanga kutwala kuujiya dishingo salasini adilá dyalyava kwavanang’olo vavakulangalela shadaka na kwavanang’olo aashidoni, “Nditega nditadya vijaike myadi víkave makosha” Vanavo kushidoni, “Wetu shetu nyamani? Mwaa awo wáako wako umwene.” Bai nae andijaa dishingo adilá mwing’ande ya Nnungu mwene kuka ndalipambilila. (Mateu 27:3-5).

8. NDAMONI – Ndamoni ni tatamunu wavakushang’apa uti na avalá vakola madengo akushang’apa. Nae ni nashilangola wave vakoko uti vadinyang’nyang’u vatuvamanyite vyakunyata vyavatenda. Yesu kushidoni, “Mwenu tatagwenu ndamoni na malotelo atatagwenu, jo, ni ámulota mutandedye. Nae tangu kala ni nkúbyaa, nkati muumwiu, hapali mwaa jojo jo umwiu pamili pake havenavo Patangola vyaushwang’a alilodya mavalelo ake mwaa nae ni nkúshang’apa na ni lipata lyauschwang’a uti. (Nshuwau 8:44).

9. INONDO – Inondo tunkulinganianga na shiidile muntima mwamunu. Mwaa shívele muntima shikavanavo ing’ou yakudimba kenga shii inkulodya madyavalelo a madambi. Kwamalambi avakushang’apa vavénavo makumbukililo amuntima anyoka. (1 Timoti 4:2).

10. LIU – Liu Iya Nnungu linkwona kula pashinu, na linkwona shoeshoe shipagwite muntima mwamunu. Hashipali

shakupiika pamevo pake Nnungu. Ni ashi shitadya Nnungu akwone na kukumanya makumbukilo ako, vipii na malatelo a mitima. Ikava kenga wako unkuwina wavi shilo, unkumuta bangi kumwitu, unintwala shinantwala ndyagwe mujo, Nnungu ankukwona.

11. NJELO – Njelo tunkuninganianga na lilove lya Nnungu limwaulila munu aide kumwe Yesu alyalaliye, akalibisshe lilangadyo limwe Nnungu liinjile muntima mwake. Nelo Nnungu ankutangola namu wako kwa inangodi yashimakonde pakulota umwigwe shana, kwambangidya umwambukage ndamoni, umwitikile Yesu mwamboli wako.

12. NG'UNDA – Ng'unda ni shuni wavannanga vamakonde voe mwaa ni shuni wambone hakave makukulu ata ushaka. Shuni aju tunkuninganianga na Imumu Wanashwe, Imumu iu ivalodya vanu vyamadambi, na uukumu umwidila munu ling'oto lyakutenda vyamadambi. Ukalola shana mudipisha undamwona Imumu Wanashwe ave panda pake ntima wamunu wamadambi, mwaa nae hanavandikana na ntima utawaligwa na madambi.

13. MALAMBA MADIKIDIKI A MOTO – Malambi a moto ádinguka ntima wamunu, ankulodya lilatelo lyake Nnungu livatang'anédya vanu ngwengwe, livalota valeke madambi na wamwitikile Umu Nnungu, mwaa nae hatamwa vanu vapele na madambi, ankuvalota vanu uti valipudye kwake, nadoni wamadambi álota kumwitikila nae, andapata kwambwalegwa. Vanjelo kuwa kwa Nnungu vanampuwangila munu jumo palilingulanga muntima mwake kutwala kumwitikila Yesu, munu ajo hakanava kupela. Nnungu ankulota kwalaliya mitima uti kwa myadi vyamwanagwe wapantima Yesu Klistu. Lilatelo lyake Nnungu linkulota linjilange mmitima vidabadabenge. Lola Yesu andiimila pannango ankutaa odi muntima mwako ukanshimulila, andainjila kwikala namu wako kutwala kukwalaliya, na kukupa unaiti ulyumadyange mumauvilo amwe ndamoni.

IPISHA YAMBILI

Mwipisha ai inkutulodya munu átunduvanga ambi kulipanganianga pakulota alipudye na kumwoda Nnungu. Njelo andikamulila lyambila, yaani lilove lyake Nnungu lívénavo shingumi, na likola akune na kune kupunda lyambila lyoelyoe lyavanadile kuvili, lilove lyake Nnungu linkutalola mitima vya vanu, Imumu mpaka mumauta, na limanya makumbukililo a munu na malatelo ake a muntima, (Vabalaniya. 4:12). Mwaa lilove lyake Nnungu lingumi, na linkuvanavo dimongo, namomo lyakukola kupunda lyaambila likola kuvili, lyanavo linkupulunganianga pakati-pakati ungumi na imumu, mumagwangwa na muwoba, namomo linkujavanianga makumbukililo na milugo vyamuntima. Kula munu andipangigwa kupela mwanda umo tu bai kutwala ling'oto lya apo, kupagwa muukumu. (Vabalaniya. 9:27). Vanji ndamoni andivashang'apila kushidoni, "Unaliposha po paupela po" haipali lusha munu kuliposha àpedila, shipadile na madambi shindipela, shinindila apo ni ukumu tu bai.

Munkono wa mbili, njelo andikamulila shivanga sha muti wamunu, na magwangwa akujuma a munu. Shitendo ashi shinkutukumbuwanga kenga, kula munu andapela, kutwala kumulya dimbwe, awo mmili waulitumbyangidya ushidoni, "Nguleka ngulye ntete", kanji imumu yamunu inkutakigwa, ndaukumigwa palibengi limwe Nnungu wakwilimyinga. Napanelo munu wamadambi anditunduvanga kwigwa lilove lyake Nnungu na kulijugulanga muntima mwake nkati mulilatelo lyake Nnungu. Imumu Wanashwe anditunduvanga kulangadya muntima na shii shindinyema kubakila lilangadyo. Lilangadyo lyake Nnungu lindiinjila muntima na kuinganga vyamakatangé uti, na shii she shipagwíte amo. Pashinu pakulangala, kudimba kunatukuta madambi a tulinganianga na vanyama vandatukutanga kwa lilamulo, muntima wamunu amwitikidile Yesu.

Wako wamadambi, mwitikile Yesu lilangadyo lya shilambo, ainjile muntima mwako. Nae akainjila, kudimba pamo na udagwa uvéle muntima mwako undanyema. Kenga mwawanela mwipisha ai. "Yesu anditangola kavili na vanavo kushidoni,

2. IPISHA YAMBILI

“Nangu ni lilangadyo lyashilambo. Mwenu, woewoe ángwoda hawena shinu mwiko mushii, ngwengwe andavanavo lilangadyo lyashingumi.” (Nshuwau. 8:12). Shauliyave vanagwaledya pakudimba kuleka lilangdyo. Napanelo Yesu andinjila mwing’ande ya Nnungu kutwala kuvakumulanga vanu uti nng’ande mo vashishumidya na vashishuma, kugang’alanga dimesha dyavakushenji-njuluku na dikiti dyavakushumidya ding’unda. Kutwala kuvaulila doni, “Vandyaandika doni ing’ande yangu indashamegwa ing’ande yakushwalidya. Napane mwenu munditenda kuva shivava shavakwiva.” (Mateu. 21:12-13). Ing’ande ni ntima wako, Yesu andida kwetu ndatuposha, atulivalive madambi atwambole muutumwa umwe ndamoni na atwing’e unaiti waumwiu. Nadoni mwana akamwambola, mwenu mwiu mundava mmamuunaiti mwiu mwiu. (Nshuwau. 8:36).

IPISHA YANTATU

Pakati paipisha ai tunkumwona wamadambi na ntima wake andililingulanga mwiu, na kulipudya, andileka uti vyamadambi ntima wake undyalala. Mwaa Yesu anintula dibasha dyamadambi dishimwidopa, muwakati Yesu Klistu papadile panshalaba. Ntima wamunu aju undyalaligwa namene, nae po pashiliwike kulola panshalaba, na njelo yaani lilove lyake Nnungu palipatile lyutu muntima mwake, na kunnodya vyamadambi uti palangele. Linagwaledyo lyake Nnungu linkwaneka pakati pamwe Yesu Klistu muntima mwamunu aju pakumbukidile kenga Yesu mwanagwe Nnungu andipela aushanianga vyamadambi vyoe; pakubalidye kupela panshalaba mwaa wetu. Ni lilove likulupilika kenga Yesu vaninkoma, vaningwadya lidaka lyamiiva mmuti, vaninkamela mishumali mmakono, mmadodo na vaninnandendya panshalaba mwaa wamadambi etu. Shitendo ashi shinantadya wamadambi, alidumange na kulijugulanga. Pashomya lilove lya Nnungu na kumanya umwiu utangaléka mu ibibiliya, andalilola na kulyona kenga mushilolo shake Nnungu na kulimanya kenga nae andyaashalanga na ngwengwe ankuwena pakudimba na mudindila dyamadambi. Ntima undampwateka palyona ávele davo na kujugulanga ata matuva muntima mwake,

3. IPISHA YANTATU

andapagwa.

Kujugulanga kwa muntima kunantandya nae alile palyona madambi, na Nnungu andamwanangila shididi na kwida nammandika. Ling'oto lyakutenda davo linagwaledyo lyake Nnungu na lipuwilo vindainjila numtima mwake nae, alikandyenge kwa myadi vyake Yesu Klistu na kushanianga vyamadambi uti. Ankutunduvanga kumanya kenga Umu ankupagwa pepi na vanu vamwitikila na valipambedyo, nadoni Umu andavaposha. (Dimu. 34:18). Andavaposha vankulupila na kulaula makana ave uti. (Dimu. 147:3). Na kavili lilove lyake Nnungu linkushidoni, "Munu, aju ni wangulota kunnola, munu ave na imumu yakulipambedyo, atatamela muwakati waigwa lilove lyake Nnungu." (Ishaiya 66:2).

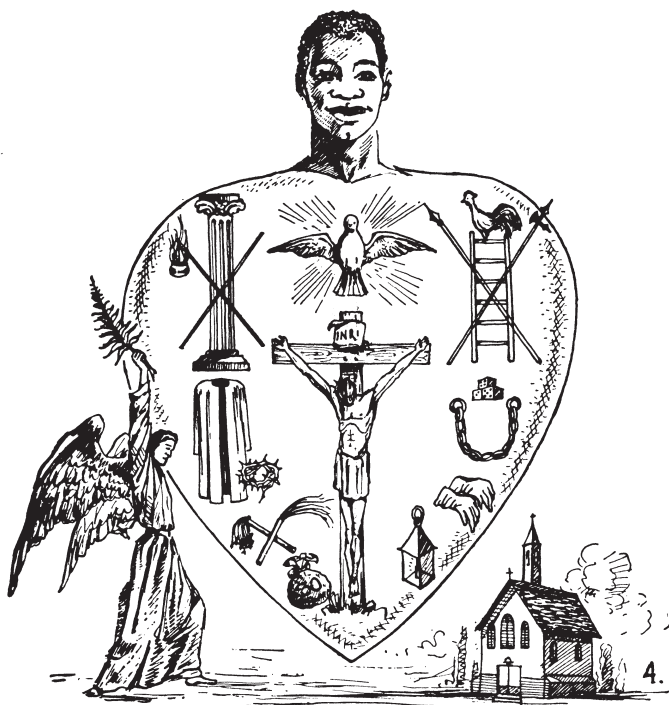
Imumu Wanashwe na linagwaledyo lyake Nnungu lindatawala muntima múkave madambi. Palola panshalaba kwa likulupililo, palola myadi vimwe Yesu, vijaíke panshalaba mwaa wamadambi etu, munu aju andamanyo kenga Nnungu andipukutanga madambi ake. Kanji tukapagwa mulilangadyo kenga mwapagwididye nae mulilangadyo, tunkuvanavo upamo kula munu kwamuje na myadi vimwe Yesu Klistu, jo mwanamunu, vinkutuushanianga ushapu wamadambi uti. (1 Nshuwau. 1:7). Aijá ánkulupila mwanagwe Nnungu àjaika andapata shingumi shíkamalilika. Ata vakwiva, ata vashojo, ata vakwambalwa ata vakung'wenya na ata vakukwinyanga, havapata maleko autawala wa Nnungu. Pakati penu po vanji vavele yadavo kanji múukile ndaukangigwa, múukile ndatandegwa mmakwilimyanga, múukile ndavalangigwa ishaliya mulina limwe Umu Yesu Klistu na mu Imumu umwe Nnungu wetu. (1 Vakolintu. 6:10-11). Nkati mwake tundivanavo kwambola kwaindila yamyadi vyake kúvele kulivalivigwa kwakupujungula kwodana na kuumbaligwa kwaumonyo wake Nnungu. (Vaepeshu. 1:7). Ambi andipata imumu yaambi, animwambukanga ndamoni pamo na vitendo vyake vyamushilambo. Kanji ndamoni hanadoba ankupandalela muntima alota atende ingujila. Napavedoni tushwalye tunjugwe Nnungu na tumwambukange ndamoni nae po, andatutukuta.

IPISHA YANSHESHE

Ipisha ai inkulinganana na nklistu ápatile lipuwilo lya kwambwalegwa kwiu pakati pa shadaka shake Umu wetu, na mwamboli wetu Yesu Klistu. Napavedoni hashipali shinu shinji shakulitamangila, ila ni nshalaba umwe Yesu Klistu. Nangu mwiko hangunalishibangile paikava kwanshalaba umwe Umu wetu Yesu Klistu mwaa kwindila yanshalaba wo, shilambo shindikamalegwa kwangu nangu, na nangu ndikamalegwa kwaupande washilambo. (Vagalata. 6:14). Unkumanya kenga Yesu anditumya mukupela na mumadambi kutwala kutuvika mushingumi, nkati muvitendo vyambone? Nae jo mwene andilitika mumili mwake madambi etu panshalaba kwambangidya tupele kwamadambi na tuname kwaishaliya; kwindila yavilonda vyake, mwenu mundipona. (1 Patulo 2:24). Klistu anditulailila tulangalalegwe na Imumu, mwaa hatuulula kwoda vitendo vilangalalégwa na mmili. Mmanung'unumunu ívele mupagwe muunaiti shitadídye mushamegwe kanji napane unaiti awo, haunave nkanidyo wakulota kutandedya malotelo enu ashimunumunu ila inimmaikila mutumikane shivenevene kwindila yalinogweledyo. Tukanama kwa Imumu bai tupagwe momo munkondo wa Imumu. (Vagalata. 5:13-25). Namomo likanyalidye pakulota muname nkati mu amani kwavanu uti na mukwilimyanga. Kwabila kupagwa mukwilimyanga, hapali álota kumwona Umu. (Vabalaniya. 12:14).

Mo mwipisha ai mo, nkati muntima undona shipanda shalibodo lya nshalaba mwavankamadíle Yesu, muwakati wavamulenge dinguvo dyake bila dyoni. Unkulula kwona yadavo viboko vyavashinshapa, mwaa wakupwateka kwatushilota kwona wetu. (Ishaiya 55:11-12).

Vaninkoma kwamwaa wamadambi etu. Umu Helode na vanu vake vandimwakanga Yesu, kuntukananga, kumuvyanga, pavamalidile kunshapa viboko, vaníngwadya inguvo yanauvi. Vaningwadya lidaka lyamiva muti, valakile kungwadya dinguvo dyashaabu, ni kungwadya vanavo kungwadya dinguvo dyanauvi, valakile kumupa ibakola yashiumu mmakono mwake, vanavo kumupa nkungulandi. Vanínguguvalila vamweka

4. IPISHA YANSHESHE

dyeko vashidoni, “Mashala, umu wavayuda !” Ling’oto Iyaapo vaninshunila mata, kutwala nkungulandi kunshapa muti. Pavamalidile kumweka kwanjeje, vanintwala kunkamela apalá panshalaba. Vapali vanu mpaka nelo valishiba kuva vaklistu, kanji uklistu lina wakuka kuliganisha, vankwimba dimu, mena ave ambone a ubatisho, kanji shavatenda havanamanya shinu vaklistu vene shimbili shave shakunyata, vakunkamela kavili Yesu panshalaba. “I uti vangwaulila Umu, Umu vandainjila muutawala wakuwa ila aijá átandedya malotelo ake Atata ávele kuwa.” (Mateu. 7:21-27).

Mwipisha kenga ai unkuulula kwona aulá muku wanjuluku umwe Yudashi. Yuda aninshulusha Yesu kwamwaa wavipande salashini vya njuluku, mwaa wakunagwaledya njuluku anditindinganianga ntima wake. Ikalaboi na unyolo vinditumigwa na majeshi muwakati wavatandile apata-apata dinguvo dyake, kwambangidya liwikile popo lilove litangaléke kala na vakulava. Vandijavananga dinguvo dyangu, na inguvo yangu vandatandela apata-pata. (Dimu. 22:18).

Majeshi vaníntalola nkushi mudimbau, myadi na medi vindijaika. Aijá ágwene, andyumya ushuda, na ushuda wake ni waumwiu. Nae andimanya kenga ankuvalanganga umwiu; ankuvalanganga pakulota namwenu momo mukulupile. Vinu avyo vitandeke pakulota awikile popo Maandiko ashidoni, “Halipagwa ligwangwa lyake ata limo lilóta kutameka,” na kavili kenga mwatangalela Maandiko anji dono, “Anannola aijá wavantalele nkushi.” (Nshuwau. 19:35-37). Ng’uku hakanava kukangavela, Patulu anínkana Yesu pamevo pamwe mwali jumo. Dashi wako undamwitikila Yesu kwa malove ako pamo na vitendo vyako? Kwali unkujopa kutenda davo? Yesu atedoni. “Napanelo kula munu álota kunguvalanganga pamevo pavanu, nanangu nammalanganga pamevo pake Atata ávele kuwa. Napane kula munu álota kungkukana pamevo pavanu nanangu nankana pamevo pake Atata ávele kuwa.” (Mateu. 10:32-33). Bai kutwala kuvaulila vakwoda vake doni, “Munu akalota kungwoda nangu, alishukulu jo mwene anyukate nshalaba wake angwode.” (Mateu. 16:24). Munu hakálitika nshalaba wake kungwoda nangu, kwangu nangu havaikidile.

(Mateu. 10:38).

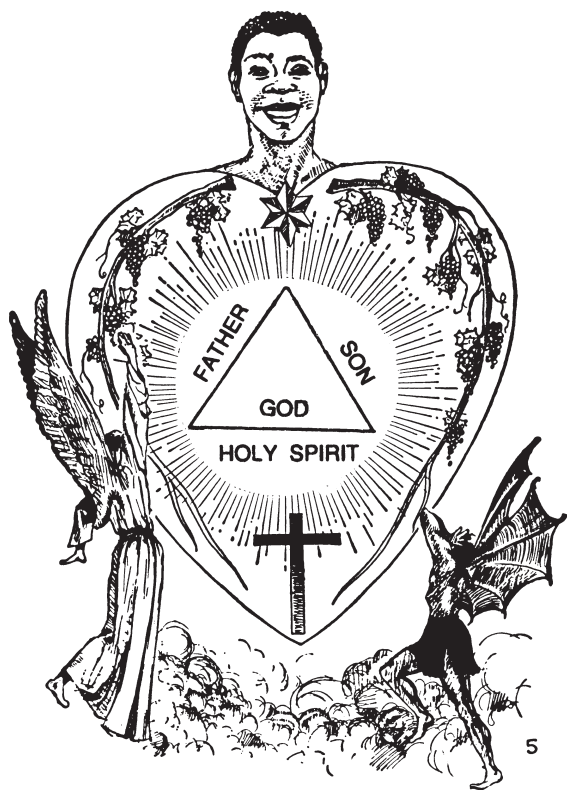
Lijanga lyangu lyakulipiya,
kwako ndalipiya medi ako na myadi,
vikujaíke Umu, vinkushanianga madambi,
na kungupa kutema.

IPISHA YAMWANU

Nkati muipisha ai tunkwona shingumi shamunu wamadambi aliposhidye kwa dinema na shididi sha Nnungu Atata, mwana na Imumu Wanashwe. Munu aju ambi apa, andidyuka kuva ing'ande yake Nnungu iu, likaja limwe Nnungu. Kenga mwatangwele Yesu doni, "Woewoe akangunagwaledya andaigwilila malove angu, Atata andannagwaledya na wetu tundamwidila kutwala kutenda lyutu pamo namu nae." (Nshuwau. 14:23). Pakati pamwe Yesu Klistu Nnungu andamwishimu munu, kuntumbyanga na kunkwedia. Andivashuluwa vakutawala muviteng'u, kuvakwedia vakávalangiligwa. (Lukashi 1:52).

Napenelo ntima undidyuka kuva ing'ande yake Nnungu washingumi. Vyamadambi vindinyema, avalá vakoko vakuvilingananga vashinnangalalela muvitendo vimwe ndamoni, atata waushwang'a, maduvano ankulangalalegwa na Imumu Wanashwe. Pavishipagwa vitendo vyakunyata vyamili, pandidyuka kuva lyala lyakulagwedia vyepo vyambone.

Napanelo nae ankulagwedia vyepo vya Imumu kenga, lipuwilo kulipudya, kupililila, ntima wambone, kupwashela, kukulupilika, kumalalanga na vyepo vinji kenga avi vyalota Nnungu kwa vanu. Mwene ntima au andiva lutavi lwiu lupa vyepo munnandi wiu yaani Yesu Klistu Umu wetu. Shimbili shakupa vyepo ni doni, inimmaikila munu aikale nkati mumwe Yesu Klistu. Nangu ni nnandi wiu wavyepo na Atata ni nkúlima. Mwenu mukaigwilila malamulo angu mundapagwa mulinagwaledyo lyangu kenga nangu malamulo amwe Atata ndiigwilila na ninkupagwa mulinagwaledyo lyake. (Nshuwau. 15:1-10). Na ávikile lilove Iya Nnungu muntima mwake kuumbala, na kubatishwa na Imumu Wanashwe dimongo

5. IPISHA YAMWANU

ditema vitendo vyammili uti. Na munu ajo andalangalegwa na Imumu Wanashwe.

Andyambukanga manamilo ake akala na anintema ndamoni na ankupuwanga mwaa ankuvanavo likulupililo kumwe Yesu Klistu. Aku ni kutema shii, kutema kwamanamilo ashilambo, kwalikulupililo na kulindila kwida kumwe Umu wetu Yesu Klistu, ankunama kwa linagwaledyo likamalilika na Nnungu wake.

Vandyalaligwa avalá vavénavo mitima vikavé ushapu, mwaa Nnungu vanavo vandamwona. (Mateu 5:8). Ata ikava kenga Daudi avéle ntajili, andivatema vamongo vake na kuntanola Goliyashi na vanji voe, kanji nae andilota namene shinu shimo shikumene, na andilila shintimatima aashidoni, “Shonde Nnungu ngwing’a ntima wambone, indulangila kavili imunu imaléle nkati mwangu.” (Dimu. 51:10). Hapali munu áulula kwalaliya ntima wake jo mwene ata kwindulangila ntima wake udabadabéngé. Inimmaikila munu amwidile Nnungu alipambedyá na kuleka vyamadambi uti kenga umu Daudi mwatandadíle. Indimaikila ave kenga mwana é ajaíke andiváleka vanguluve na kuujila kwatatake; Ndashidoni “Atata ngulivaliva, ndikowa kwa Nnungu wakuwa na pamevo pako.” Nnungu ave tayali kumpwashalela wamadambi woewoe ámwidila kwa imumu ya ntima wakulipudya. Nnungu ankushidoni, “Nangu ndakupa ntima waambi, ndavika imumu yaambi nkati mwako, Nangu ndausha ntima walijanga pammili pako, kutwala kukupa imumu yangu nkati mwako, kwambangidya umanye kuwena mumalamulo angu.” Ala ni maagano aambi átrandile Nnungu na namakong’o wa myadi vya mwanamunu ávele jo Yesu Klistu.

Muipisha ai ya mwanu tunkumwona njelo avatumbyanga avalá vampwashaladíle Umu Nnungu pamo na shingumi shíkamalilika. Naling’oto jojo jo, ankuvawanela uti vanu avalá vankulupila Umu. (Dimu. 34:7; 91:11; Daniyeli 6:22); Vakumanya dinondo avalá vakauke, mwindoti Yoshe andímumilila njelo wake Umu kutwala kushidoni, “Takatuka ! Ntwale nunu pamo na anyoke utukutile ku Mishili. (Mateu 2:13; 18:10); Kanji shilo

shake liduva alyo, njelo wake Umu akashimulanga milango vyaikalaboshi, akavaumidya panda kutwala kuvaulila doni, mwenu wena! Njelo wake Umu apalá pulumundu, ng'ande nkalaboshi mo uti do ngwe; njelo kunting'inianga amwimulanga ashidoni, "Takatuka shipajelo" Vitendo vyavamuyombe 5:19; 12:7-10).

Namomo ndamoni ankwaneka muipisha ai, andiimila pepi na ntima walambela imbalu ya kuujila kavili kumadembe kwake kwakala. Ni ashi shitadya tummanyie doni. "Ava mevo na lilaledye: mmongo wenu mwenu ndamoni ankudingukanga akaloma kenga ntumi annambela wakwashi wakulota kummamane-uti." (1 Patulu 5:8). Napavedoni, mwishimu Nnungu. Mwrite ndamoni nae po, anantukuta. (Tiyagu 4:7).

IPISHA YAMWANU NA IMO

Ipisha ai inkutaa dyoni na shididi, mwaa ipisha ai ni yamunu áujidile kunyuma kumadembe, liu lyake limo linditunduvanga kupola na kulala lwono muvitendo vyauklistu. Mwaa wadyoni liu linji linkudyanga kwona, alipambedy na shilambo. Lilangadyo lye lipagwite muntima mwake linditunduvanga kudimika. Hatamwa kuva mwana umwe Klistu kavili. Maduvano ankupagwa muvipinga vimwe ndamoni nae animwitikila ndamoni kunneka Nnungu. Ata ikava kenga ankwiwa kuliganisha na kulinga kulipiya muvitendo vyake hamanyike kenga nae have Yesu muntima mwake na anineka Nnungu. Andileka kunnagwaledya Nnungu. Inondo ya muntima mwake indidimika na nshalaba unkumwidopa. Likulupililo lyake lindipunguka.

Maduvano ni munu mwondo, mukuntumbyanga Nnungu, ntima wake uti aninkabisha ndamoni. Mbuni ankulambela pakwinjilila. Munu aju anditunduvanga kuva na imbeve na andilivaliva kenga nae andyámbwalegwa kwadinema, kwambalwa nakwanavo momo kunkutaa odi muntima mwake.

Inkululika muje aninduwanga doni, "kumbila nyagwe! Kukumbila padyoko halinava madambi nyangu" bila kumanya kenga kukumbila ugwala kunkutunduvanga padyoko-

6. IPISHA YAMWANU NA IMO

padyoko kenga lundi lwamed, lunduno na ntondo, lundi alwo lundakulumuka ndava litanda, Iya ulevi. Panji nkongwe ankutaleka lipa, antalakela ntwagwe na vambodi, ashidoni, “nangu ngutaleka vila angunakumbila,” bila kumanya kenga ndamoni aninduwanga, analyona shinu umalaja watenda. Eti vashidoni, “kuvina ding’oma hanava shinu madambi”. Tuke tulole pashi pavatumbilikana? Shinantwala shambyombyo shake ni kwashi? Kukanana shambyombyo shake kwashi? Mitau, ing’ou, kutukana, kwiva kumbyaana na wavi? Uti avi undakodya ! “Mmatanga, nding’oma, mmapanda na mmagita. Kumuta olya, wa mmadyuka, ugwalwa wa mmadyuka na kumuta olya woewoe kenga bangi, na ugwalwa wa imela ni vitendo vyamadambi leka njomba wako.”

Ndamoni ankutubya namene ashidoni, “Tenda wendi mwanda umo tu ling’oto undaleka”. Ata mwanda wo umo wo ni madambi kwa Nnungu. Kwa mwanda umo ndamoni andikupata na hakuleka mpaka mukatakote pamo kumoto úkadimika kushena.

Vapali vanu vanji vaíta kuliposha mwaa wa malove a vanu vakubanga na mitaango vyave. Pamo na malove aujinga na akuntukana Yesu akushidni, Da Nyanyi áukile kwa Nnungu ndauja? Nguliposhe dashi nikanava kupela? Manya doni, Yesu andyaloka kwa Nnungu, na andyuja kuka ko kwa Nnungu, ankupagwa pamo na wetu andaída kavili na maundi navatakatuwa vapadíle na kuvatwala vangumi, vaijalidíle mushilambo vamwoda Yesu. Undimanya? Ukanaigwilíla lílove lyake Nnungu madambi a njulukú andainjila muntima, odedya malove ala, “Pímila na shwáli pakulóta hamunaingile mukulingigwa. Imumu mwiu inkuva tayali mili ní udabadabéngé.” Mateu. 26:41). Nadoni aijá áona kenga andinanopa alilaledye kwambangidya hanagwe. (1 Vakolintu. 10:12). Kwa kula inamuna yakushwáli na kujugwa, kushwáli kula wakati mu Imumu. Nadoni ava mevo mukulipililila uti mushwáli muvajugwila vakwilimyanga uti. (Vaepeshu 6:18).

IPISHA YAMWANU NA MBILI

Ipisha ai inkulodya ntima wamunu áujidile kunyuma. Mwaa akapate lilangadyo, kulinga dinema dyake Nnungu na kupagwa muupamo na Imumu Wanashwe; Mwandimbenje andigwanga. Kavili ipisha ai inkutulodya munu ákalota kulijugulanga. Hata ukamwaulila pakulota hamanye umwiu kanji nae hatamwa ankutadya ntima wake unanope na ankuka mushu atenda vyamadambi.

Yesu mwene andimanyia mwaa wamunu wakuujila kunyuma kwali kugwa ashidoni, “Mwenu lijini nshapu akauma mumili mwamunu, ánapita adumbadumba kushimbweshe alambela pashinu pakwikala. Akanakodya aashidoni, “Leka nguujile kwing’ande kwangu kwangumíle. Pawika ánakodya ing’ande yo vapyailenge na vinu vavikenge shana; nae kuja ndavashema majini anji saba akumamodya kubanga kumpunda nae. Vanavo kuka ndamwinjila munu ajo kwikalanga kutwala shinamilo shamunu aju muwakati awo, kuva shakumamodya kunyata kupunda shitandi.”(Lukashi 11:24-27).

Vinkadidye munu aju ni kenga nkong’o ushidoni “ng’avanga andyujila ndalya matapiya ake mwene, na nguluve álingile medi andyuka ndaavela mulitope.” Malove atangaléka ala ankulodya ntima wamunu aju, madambi na vandamoni uti vandyuujila kavili muntima na kunnangalalela ngwengwe. Ing’ope indikandapala na kugwangila, mavala andishukika kwenda kushanya mwaa wa lipa lya ganyola, bangi na imela. Imumu Wanashwe andilyumadyanga muntima mwake, mwaa hanalyanila na madambi. Lilangadyo halinatenda upamo namu kudimba kwali shii. Ntima haulula kuva ing’ande yake Nnungu muwakati wowo kuva shivava shimwe ndamoni. Na aijá njelo, yani lilove lyake Nnungu ankulyumadyanga kwa shididi shamwanangila munu kenga aju nakapanji andalijugulanga muntima kenga aijá mwana é ajaíke mwatandadíle, kanji kwake nae, i mwanavo.

Mwana é ajaíke andilijugulanga muntima mwake akulá kwashilya mandyoka avalakíle vanguluve vashivashunga, hapali munu

7. IPISHA YAMWANU NA MBILLI

ashimwing'a shakulya. Andilimanya kenga nae, andijaika na kutwala kuujila kunyuma. Nae atédoni pakulyanalela kwake, “Ndauka kumwe atata ndamwaulila doni, hanguvaikidile kuva nimwanavo kavili.” Kwamwaa wakulijugulanga, kulipudya na kulipambedy kwoe, tatamunu animpwashalela na kutenda shikukulu kutwala kunshindila ing'ombe. Kenga ipisha ya munu aju unimwova ntimu wakulipudya kwa Nnungu, na atamwa kulipambedy mmadodo mumwe Yesu amwalaliye. Hatamwa kwigwa lidi limwe Nnungu kavili. Mevo nae andivanavo kanji hanaulula shinu kwona lipondo likumene mushu mwake. Ave dyoni, ashidoni, “Nguleka ngulye njula, likabuli halipikita”. Ndamoni anditawala muntima mwake uti, nnole andiikala paikiti yake kenga umu.

Mupambale mwenu mmamwalimu mmadishaliya na mapalishayo mmanu mmashinankulaba mwe! Múvele mwavyonga vyavapakenge lila. Panda apa mwiu kwaneka kuva vyambone, kanji nkati mwake mo muumbele magwangwa na dinamuna uti dyaudagwa. (Mateu. 23:27). Tatamunu wa ushwang'a andilivika mulyutu lya Imumu iu. Kula nkoko, kula madambi ankuva na ndamoni wake ápwashela kutawala ntimu wamunu. Ata ikava kenga ankulota alyumadyange kwavammongo vake ankutatakela mwaa nae tayali andiva ntumwa wave. Ambi akumanya na kukumbukila vyatangwele Nnungu kwaitindila imwe mwombe Patulu doni; “Munkwona dashi? Kushi aijá annivatanga Mwana wa Nungu na jojo jo áiludyenge myadi vyaimbodi vimwilimyenge nae na kuntukananga Imumu Waumonyo, da mwenu mwona dashi, munu ajo havaikidile kupata shaushanga shakumamodya? Mwaa tunimanya aijá átedoni, “kulipilila ni kwangu nangu; nangu ndalipilila” kutwala kavili kushidoni, “Umu andavaukumu vanentete vake.” Ni shinu shakujowa kugwela mmakono mwake Nnungu mumi! (Vabalaniya 10:29-31); Doni lola kala apalá vandyumilila vakulava vakushang'apa pakati pavenentete, nadoni, pakati penu mwenu momo vandaumilila vamwalimu vakushang'apa. Vovo vo vandainjidyanga mapundisho akushang'apa abamola vamwita ata mpaka Mwene ávashumile; shinu shilóta kwidanavo kubamalegwa shingangala vo vene. Mevo ave andyumbala kulavalava ákadoba kutenda lidambi. Vanavo vankuvashomba

avalá vakudabadabanga. Mitima vyave vindilipanganiyanga kwalung'unuku. Vovo vo ni vana vakulanigwa. (2 Patulu 2:1-14). Napanelo Yesu anímwidila munu jumo avénavo malemba mumili jojo jo kutwala kunguguvalila kunjugwangila kushidoni, "Ukalota unkuulula kungutadya ngutakate." Nae animwanangila shididi shoe namene na andinyalodya nkono wake kutwala kunkwaa kumwaulila doni, "Elo ndilota takata!" Bai munu jo malemba kunnambalakanga kutwala nae kutakata. Yesu kunkumulanga na kunneya namene uti." (Malukushi 1:40-43). Kanji ukatadya ntima wako unanope, na kulota shii kwita lilangadyo, hakupali kunama ata lipwashalelo linji kavili, mwaa unditandola umwene kupela na hautamwa shingumi mwaa unkulota shii bai unkwita lilangadyo yani lilove lyake Nnungu livénavo shingumi shikámalilika.

IPISHA YAMWANU NA NATU

Mwipisha kenga ai tunkumwona nkutega jumo áujidile kunyuma na ávenavo ntima wakunanopa. Ankupagwa mushijoidyo shilóta kuntadya kupela akanava kulyambila. Kupela animmandamila ankulota antwale kumbe nae hanava kumalila kulya ntete. Wakati undimalilika, vyashinemba vindipita, vakongwe na magwalwa angutamwa, nshala wamadambi undiwika. Shibakidíle ni kupela, mauvilo na moto wakushema undatawala ntima wako. Undalota unjugwe Nnungu kanji haulula, kutangola, mwenu shonde mmalikola ! Malove avambodi hanaulula shinu kumposha munu mushijoidyo kenga ashi.

Ata ukava untajili, umwavi, unnanda uti vinu avi, havimwambola munu ata kulamana na kukwing'a pole, kwali njuluku pakulota alipwashele. Haulula kulyanjedya vyaka. Ankunkumbukila Nnungu kanji ndamoni wa kupela atamwa kumwing'a wakati. Kula shinu shishinnagwela maduvano ankwona kukalala vananangaledi vake vaushwang'a havanaulula shinu kumposha. Ankumanya kenga ni shijoidyo shakujowa kupalanyoka mmakono mwake Nnungu washingumi. Ashona kenga andapata kulumadyanga mushijoidyo shakupela, kanji haitandeke davo andikakova. Ing'akova namu ngumanyikala vanu ava, vankumpanyedya.

8. IPISHA YAMWANU NA NATU

Vanu voe vandipela wakati ukanava kuwika, kwali vankupela shingangala vandikatoka wakati wakunnambela Nnungu mpaka kupela kundivakodya. Tunkushidoni nnambele Nnungu mwaa ankwaneke. Mweni munu muwakati walóta kupela ankulota aigwe lilove lyake Nnungu Iyo lyashita kala, kanji andikakova ankwigwa lidi limwe nkúukumu lishidoni.

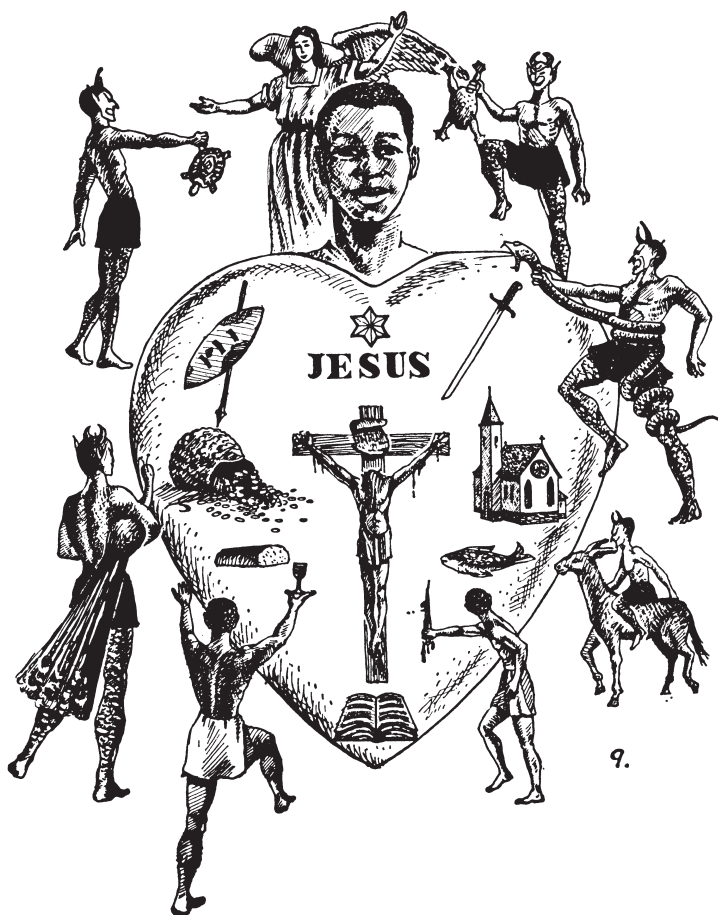
Bai napanelo andavaulila avalá vavé kunshanda kwake kushidoni, “Tumukanga apa mwenu mmanu mmadilana ! Kuka kushena, kumoto úkadimika, wavankandyangididye Ndamoni pamo na vanjelo vake.” (Mateu 25:41). Kula munu andipangigwa kupela mwanda umo tu bai kutwala ling’oto Iya apo, kupagwa muukumu. (Vabalaniya 9:27).

IPISHA YAMWANU NA NSHESHE

Mwipisha ai tunkumwona nklistu shii, nklistu aulula kupililila milingo vyakula inamuna vyaidanavo ndamoni wamalambi. Milingo vimwe ndamoni vinkudinguka nanyenje akuno na kuno, kanji nae ankuulula kulipililila mpaka kumwisho. Andyulula kutema vinu vyoe vyamilingo apagwa nkati mumwe Yesu tangu kunantandi, mwaa wakunnola Yesu lipwashalelo átundvenge likulupililo lyatwoda wetu nelo. Napavedoni, pakuva nawetu momo inditutang’anedya imbumba ing’umene yavashuda ava, indituvaikila tulyulange uti vitudingadínga na lidambi litudingíla pakulota tutukute kwakulipililila kwamwaa wa alalá mashindano avikigwe mushu mwetu, tunnola Yesu mwene nkútunduvanga na nkúwisha popo walikulupililo lyetu. (Vabalaniya. 12:1-2).

Ndamoni na shipinga shake shamajeshi vandámukila nklistu valinga kuntaanga na kuntumbilikanga nklistu wakukulupilika, vankulambela pakwinjilila kanji vankutatakela. Malatelo a njuluku, wendi na lung’unuku, vinu avi uti vinkutaa odi.

Ling’oto Iyaapo, ng’avanga, shuvi na punda vakoko ava vitendo vyave vindámwidila ndanninga, kanji ata ikapitila kulilamulo, mwaa myanda vinji lidambi lindalipindikulanga kulishema lina linji kwali kulitenda shinu shinji. Kanji nklistu

9. IPISHA YAMWANU NA NSHESHE

ánashwedyá mukushwali, ándona lidambi alyo ata likaida kwadinamuna dyaidini, njelo kwali lilove lyake na Imumu wake Nnungu ápagwite muntima mwake ankunnangalalela mu umwiu uti na kunnodya vyakunyata uti. Vyanjeje vikatandeka kwa shinamadi kenga kuvina kwa ding'oma dya majini a shiwavi-wavi, kwambalwa, kutumbilikana, kwali kwiludyanga lilove lyake Klistu, avyo avyuulula mwiko kupindikula ntimá wake. Mwaa nae andimanya nyanyi wankulupila. Ngwengwe mundalishimbua kunikita, kunogwa, kuntaanga, kunshang'apila kwali kumwakanga dyeko. Kwa vitendo kenga avi nae aulula kuleka indila yakuliposha. Vyashilambo vindapita, haunave nklistu lina, wakuveka dyeko avalá vakulupila umwiu. Nklistu wakulipililila ankulitamangila malove amwe Yesu ashidoni "Mundyalaligwa mwenu pavantukananga pavampapata pavantangalela vinu uti vyakunyata vanambilila kwamwa wangu nangu. Litamange na puwangila mwaa inudyo yenu kuwa ko ing'umene. Amu nimomo mwavavatandalele vakulava venu, mwenu mukanava." (Mateu 5:11-12).

Nadambi ankutenda dimongo ding'umene namene, avatinikange vaklistu kwambangidya havanannagwaledye Nnungu. Kanji vaklistu shii, vakulupidíle kumwe Yesu vashidoni. "Nyanyi álota kutwapukanianga na linagwaledyo limwe Klistu? Da ilota kuva tabu, kwali mauvilo, kwali kupapatigwa, kwali indala, kwali wou, kwali shijoidyo, kwali lyambila? I kushanya i pai na ata kwali shiumbi shoeshoe shilóta kuulula kutwapukanianga mulinagwaledyo lipagwite nkati mumwe Klistu Yesu, Umu wetu." (Valoma 8:35-39). Nklistu wakulipililila ágwalenge dyuti uti dya Nnungu ánkulula kwimila mumaduva amilingo kwadimongo dya Imumu Wanashwe na andaulula kutema milingo vyamili uti. Ankumanya kenga Klistu akaikala muntima mwake ankuvanavo dimongo kumpunda ndamoni na ijeshi yake. Yesu Klistu anintema ndamoni, madambi na kupela, anditwing'a kutema kwoe namene na andatutudya kung'ala kwakupunda kung'ala kwavinu uti.

Inondo yamuntima inkupagwa palangele na inkung'ala, ntimá wake undyumbala likulupililo na Imumu Wanaswe. Njelo wake Nnungu ankupagwa pashanya pake nae, ankumbuwanga

malailililo a avilá vyavalota kupata avalá valóta kulipililila mpaka kumwisho. Avenavo matu aigwe vyatangola Imumu na maganisha. Nkútema andapata aki yakulya shepo shannandi washingumi uvéle kwa Nnungu lyutu lyalipuwilo. (Maono. 2:7-11,17,26; 3:5,12,21). Muku wanjuluku uve mwandwa, unkutulodya kenga, i ntima gweka yake, kanji ata njuluku wake momo, undyalaligwa kwa Nnungu.

Nadoni ákangila njuluku, kanji úvele nshala wake wakumadengo, hanatandéla vyamadambi, nae andavapwashela vákavepashinu, anaumya lipungu lyakumi lya shipato shake, na yadavo anaumya ngwengwe shadaka mu ing'ande ya Nnungu, ankutumila njuluku wake lidengo lya shimbili shimwe Umu Nnungu wake; kenga ng'ombe mwaumidya mashiwa kwa nakulugwe, yadavo nklistu aju andaumya kwa Nnungu wake kwa ntima wambone.

Maduvano hanakumbila shinu ugwalwa kulamana na vinyu, ata hanatenda shinu vinu vyadilana kwa kukumbila myadi, ata kumamena dinyama dyakuwa dyene, ata kumuta olya mwaa andimanya kenga mmili wake nae ni ing'ande yake Nnungu, ivaikidíle yaalale ngwengwe. Ntima wake ni ing'ande yakushwalidya, ni asho shintadya nae hanakoshe mumikodyano vyalilove lyake Nnungu kúvele kuliganisha. Ankunagwaledya kushwalya kwig'ande ya Nnungu na kukaja kwake. Anavaimang'anianga valikola vake kula liduva na kushwalya, mwaa ankumanya kenga nklistu bila kushwalya, haulula kunama shambone, kenga yomba ákanaulula kunama kumwangu bila medi. Libuku livéle mwandwa linkutulodya kenga ni lilove lyake Nnungu bai, lyunukula vipii vimwe ndamoni kwake, na nae andivika madyavalelo akushomya ibibiliya ngwengwe. Ibibiliya ni shenje sha madodo ake, na kavili ni lyambila lyake lya ing'omdo pakulota kuntema ndamoni.

Ibibiliya ni ligung'u nkati mu Imumu unannisha ngwengwe Imumu wake. Na yadavo ni medi adima inhyota ya Imumu. Medi ake akulinga ngwengwe mmili wake ni lilove lya Nnungu, na yadavo ni shilolo shake shakulilola. Ngwengwe

ankunagwaledya kunyukata nshalaba, unkumbuwanga kenga nae andikamalegwa panshalaba pamo namu Klistu, na andilitakatuwa mushingumi shaambi, maduvano ankulambela vyakuwa na mevo lo etu ashimunumunu. Ankuva tayali kwanana na Nnugu kuwa pamalila shijeni mushilambo ashi shapai.

Avelé kenga nnandi wavapandile nanyenje lundi, únkupa vyepo muwakati wake. Linagwaledyo lya Nnugu lindyumbala muntima mwake, ni asho shintadya ata mpaka hanajope kupela. Nangu ni nnandi wiu wavyepo, na Atata ni nkúlima. Mweni ni mmavangu mukatandedya avilá vyaninnamulila, nangu. Mwaa úndivanavo vatavako mwanu na aju waunamanavo, ambi apa, nanae hanava ntwavo. Mwiu unditangola shinu shiu. (Dimu. 1:1-3; Nshuwau, 151-14; 4:18-21).

IPISHA YA KUMI

Yesu doni “Nangu ni kudyuka na shingumi, aijá ángukulupila nangu, ata apela andavanavo shingumi. Kula munu ánama na ángukulupila nangu, mwiko hapela. Dashi wako unkukulupila malove ala?” (Nshuwau 11:25-26). “Nangu ninkumwaulila mwiu doni, aijá áigwilila lilove lyangu na kunkulupila aijá ángutumididye ankuvanavo shingumi shíkamalilika, ata hàukumigwa, andyuma mushijoidyo shakupela kutwala kwinjila mushingumi. (Nshuwau 5:24).” Kupela hakunantishanga shinu nklistu, mwaa kupela kundimiligwa na kunditatakela. “Wako kupela kutema kwako ni kwakwashi? Nadoni tuntumbyange Nnugu átupa kutema kwake Umu wetu Yesu Klistu.” Napanelo wakulambaleka pakulota kuligwadya úngalambaleka na wakupela pakulota kuligwadya úngapela, apo ni palilota kuwikila popo lilove lyandikígwe, “kupela andimiligwa mukutema.” Napavedoni mmanung’unumunu mmakunagwaleka, nanopa na hamunajagajege ngwengwe muumbaligwidye na shimadengo shimwe Umu, mumanya kenga nkati mwake Umu, shimadengo shenu hashinava shinu shabule. (1 Vakolintu 15:54-58).

Munu ánkulupila Nnugu, hanajopa kupela. Kunyema mushilambo pakulota auke kuwa, andanyema kwa lipuwilo

10. IPISHA YA KUMI

kuka kuing'ande shii kukámalilika. Mwombe Paulo atedoni, “Vivili avi vinkungutita dimumu. Inkungunagwela ngume ndikapagwe namu Klistu mwaa ashi ni shambone namene kupunda apo.” (Vapilipo 1:23).

Nklistu hanakulupila kwamwaa wakwona ing'ope imwe Yesu, ápadile panshalaba na kumwambola nae kwa myadi vyake mwene. Imumu Wanashwe anánkumbuwanga malove amwe Yesu áshidoni, “Amunangaishange mitima vyenu. Nkulupile Nnungu, na ngukulupila nangu momo. Kukaja kumwe Atata ankupagwa mautu oe namene. Leka ikavé davo, nikanimwaulila, Doni, ninkuka nampanganiangidya mautu. Nikauka nampanganiangidya mautu, ninkwida kavili nantwala pakulota apalá panguvele nangu, namwenu mupagwe popo, kwanguka nangu mwenu mundimanya indila.” (Nshuwau 14:1-4). “Liu halinava kwona ata lyatu halinava kwigwa, ata havinjidile muntima mwamunu, vitendo vyavakandyadidye avalá vannagwaledya.” (1 Vakolintu. 2:9). Mushilambo amu haipali inangodi ílota kwigwinika kwa ushanashii ivalanganga wambone waungala upagwite nkati mumwe Klistu Yesu. Kwa Nnungu kukandyangigwe kwa avalá vakutema vankulupíla Yesu Klistu.

Mwipisha ai ya kumi inkutukumbuwanga shingumi shaaijá nklistu wakukulupilika ápagwa nkati mumwe Klistu. Kupela hakwaneka kavili, palyutu lyake, aaneka ni njelo wake Nnungu. Ankunnindila Nnungu Imumu pakulota ammalangange umwiu. Shimunumunu shindyuma kuka kumwe aijá nannangaledi wakunagwaleka. Kutukalibisha kunkutulinda pannango aulá wakunagwaleka na pamevo pake Nnungu. Nang'olo wake kushidoni. Shambone namene. Wako ni ntumwa shii na wakukulupilika. Undikulupilika kwa vinu padikidiki nadoni ndakukamudya vinu vyoe. Bai ida upagwe namu nangu nang'olo wako.” (Mateu 25:21). Ndamoni have dimongo kavili kwake nae, mwaa hapali álota kutunduvanga kupela kutwala kujugwa shonde kwa Nnungu wake. (Dimu 116:15). Napanelo kuwa ko lindiigwinika lidi lishidoni, “Andika! vandyalaligwa avalá valóta kupela nkati mumwe Umu kutunduvangila ambi apa kuka mushu. Imumu ankushidoni, Elo vanavo

vandapumula shimadengo shave shadimongo mwa vyepo vyashimadengo shave, vindavoda.” (Maono 14:13).

Nkúshomya wakutumbyangilika úshomya libuku kenga ali, Nnungu akupwashele umwing’e Yesu ntima wako mwaa ankushidoni, “Mwanangu, ngwing’a ntima wako “aunaleke ntima wako udumbadumba kwamwaa wa kwoda vitendo vyakunyata, kamana ákulupila ntima wake jo nmwene, andipungukanga. Leka madambi, mwambukange ndamoni. Kamana vyepo vyamadambi ni shijoidyo shakupela, kanji linagweledyo lya Nnungu ni shingumi shíkamalilika nkati mumwe Klistu Yesu Umu wetu.

Na wako únkulupidile Nnungu, indikuvaikila wode, lipundisho lya malove a shingumi mulikulupililo na linagwaledyo lyako lipagwe kumwe Yesu, mwaa wako unimanya aijá waunkulupidile na kwang’ula kenga nae andaulula kushunga ashilá shaulivikidile kwake mpaka muliduva lyamwisho. Nkati mulikulupililo lyenu lyanashwe namene, mujugwe kwa indila ya Imumu, mulishunga kwa amulá mwalatela Nnungu, pamo na kunnola Yesu. Mwenu, kwaijá wadimongo pakulota kunshililidya mwenu hamunalikuvale na kwambangidya akamwimidye mukavé makosha pamevo palishangelo lyake kwalipuwilo likumene, kwake Nnungu ávele jumo mwamboli wetu, lipagwe lishangelo likumene lyululilo na madalaka kwaindila imwe Yesu Klistu Umu wetu, kutunduvangila wakati uti ambi apa na mpaka vyaka uti ! Ame. (Yudashi 24,25).